

Interview met Siemen van Zelm

Op 26 juni 1998, een heerlijke zonnige donderdagmorgen, had ik een interview met de heer Siemen van Zelm in de tuin van zijn schoonzuster aan de Wijzend in Nibbixwoud. Ik heb nog maar net met hem kennis gemaakt en vraag hem beleefd waarom hij is geëmigreerd. 'Niks geen meneer, zeg maar gewoon Siemen', reageert hij spontaan, en vervolgens vertelt hij me dat hij de allereerste was die uit Nibbixwoud emigreerde. Alvorens echter mijn 'waarom' te beantwoorden, vertelde hij me het volgende. Hij werd geboren op 28 februari 1927 aan de Wijzend 55 te Wognum, parochie Nibbixwoud, als zoon van Dirk van Zelm en Maartje Wijnker. Dat: 'geboren te Wognum/ Nibbixwoud' kwam zo: in die tijd behoorden de oneven huisnummers aan de Wijzend tot aan de grens met Nibbixwoud tot post Wognum en de even nummers tot post Sijbekarspel. Men voelde zich echter meer tot Nibbixwoud aangetrokken, men werd in die parochie ingeschreven en men woonde gewoon in Nibbik.

Siemen komt uit een gezin van 13 kinderen; Hij had 8 zussen en 4 broers en groeide tamelijk rustig op in dit landbouwersgezin, totdat hij onder de wapenen moest.

In januari 1948 werd hij naar Indië gezonden, waar hij dienst deed als huzaar bij de cavalerie. Als huzaar had je betere wapens en uniformen dan een gewone soldaat. Dat was het enige voordeel, voorzover je van een voordeel kan spreken als je zo plotseling vanuit een rustig dorpje als soldaat naar zo'n ver land moest. Aan boord van de 'Tabintas' voeren ze naar Indië. Over zijn Indië-tijd wil Siemen niet veel kwijt. 'Zoals zo velen,' zegt ie. Het was niet altijd een prettige tijd. Wel waren ze steeds blij als er berichten van thuis kwamen. Er werd uitgekeken naar een brief of kaart, die meestal al een lange tijd onderweg was geweest. Zo bleef je op de hoogte van wat er thuis gebeurde. Om de Indië-gangers op de hoogte te houden van wat er zich in Nibbixwoud voordeed, ontstond in 1948 het eerste dorpsblad. Officieel heette dat 'Nibbixwoud "POST" Katholiek Thuisfront', maar in de volksmond werd dat 'De Nibbiker Post'. Geprobeerd zou worden, zo stond er in de eerste aflevering, om het blad om de veertien dagen uit te laten komen en het naar 'onze jongens' in Indië op te sturen. Daar kwam het echter niet van. Het verscheen meestal eenmaal per maand. 'Onze jongens' schreven op hun beurt over wat ze in Indië meemaakten en hun verhalen verschenen eveneens in de Nibbiker 'Post'. Zo bleef iedere Nibbiker, waar hij ook vertoefde, op de hoogte van het belangrijkste nieuws. Samen met Niek op den Kelder en Antoon Knol heeft Siemen zelf ook eens een keer iets geschreven. (zie pagina 33). Ook zijn er ooit familieverhalen op de plaat opgenomen.

In 'De Nibbiker Post' van maart 1948 werd een oproep geplaatst met de volgende tekst:

Nu kan iedere ouder haar of zijn stem laten horen op de kamer van haar of zijn zoon. De kosten bedragen fl. 5,-. Dan mag men met vijf personen de plaat volpraten en wordt deze opgestuurd naar de kamer waar uw zoon ligt en die kan, als hij de plaat wil horen, elke dag zijn vader, moeder, broers en zusters horen praten. Geeft u z.s.m. op, want als al de 10 jongens die in Indië zitten hun ouders daar idee in hebben, zal het bestuur dit trachten voor elkaar te maken.

Nibbiker Post van mei 1948:

Op 21-05-1948 was heel Nibbik in rep en roer. Wat was er toch bij café Karsten te doen? Hele families zag men er heen trekken. Distributie is toch niet 's avonds, nee, dat was het ook niet. Maar wat dan. Het thuisfront had namelijk een grammofoonplatenactie op touw gezet en deze werd nu opgenomen.

Uiteindelijk, 18 mei 1950, Siemen herinnert zich deze dag nog heel goed, voer Siemen, op dezelfde 'Tabintas' waarop hij naar Indië gekomen was, weer terug naar Holland. Na een reis van zo'n twee maanden kwamen ze half juli in Nederland aan.

'Ik kon echter mijn draai niet vinden,' zegt Siemen. 'Het leven thuis was ook doorgegaan en ik vond dat er voor mij geen plaats was op ons agrarisch bedrijf.' Zijn broer Joop, die ook in Indië was geweest, werd thuis gewoon weer landbouwer, net als zijn andere broers, maar hij zag het niet meer zitten. Het was ook niet gemakkelijk om een andere baan te vinden, want gelijk met hem kwamen er 100.000 mensen terug uit Indië, die ook zoekende waren.

Er was toen veel onbegrip voor de Indië-gangers en velen voelden zich in de steek gelaten door de Nederlandse overheid. Bovendien was het hier, na Indië, erg koud, en Nederland was erg arm. Dus al met al besloot Siemen om naar Australië te emigreren. In februari 1951, het was toen verschrikkelijk koud, verliet de 'Johan van Oldenbarnevelt' de haven van Amsterdam. Een week later, de boot voer nog maar in de Golf van Biskaje, werd besloten om maar weer naar Holland terug te varen. Er was inmiddels op verschillende plaatsen aan boord brand uitgebroken en het werd veel te gevaarlijk gevonden om deze lange reis nog verder voort te zetten. Dus na een week waren ze weer terug in IJmuiden. Dat schoot niet erg op. In IJmuiden zou het schip worden gerepareerd, maar de mensen aan boord mochten het schip niet verlaten. Siemen vermoedt uit vrees dat menigeen dan van emigratie zou afzien, deels omdat het schip



Siemen van Zelm met echtgenote en dochter.

in slechte staat van onderhoud verkeerde en deels omdat men dan opnieuw afscheid zou moeten nemen. Na een week in de haven te hebben gelegen, voer het schip echter weer uit en ze kwamen uiteindelijk na ruim vijf weken in Melbourne aan.

Inmiddels begint het tijdens ons gesprek plotseling te onweren, waardoor we naar binnen moeten vluchten. Dit brengt ons uiteraard op een nieuw onderwerp: Het weer in Australië. Is dat nu echt veel beter dan bij ons?

‘Oh, yes, jullie zomers zijn onze winters. Extreem koud bij ons is 5 graden, maar dit komt zeer zelden voor. De zomers zijn constant, 25 tot 30 graden met uitschieters tot 42 graden, you know.’ Het valt mij op dat Siemen toch heel veel Engelse woorden gebruikt. Zeker naarmate we langer praten, moet hij steeds meer naar Nederlandse woorden zoeken.

Het klimaat in Australië stond hem dus direct aan. ‘Ik moest meteen een baan zoeken, want geld had ik niet. Engels kende ik evenmin. Gelukkig vond ik vrijwel meteen werk, want je pakt in zo’n situatie natuurlijk alles aan. Ik heb wel veel verschillen moeten overbruggen, voornamelijk verschillen in cultuur en gebruiken. Zo gaf ik bij een eerste kennismaking mijn baas uit beleefdheid een hand. We maakten werkafspraken en ik kon meteen beginnen. Ik liep dus weg, maar werd meteen weer teruggeroepen. Ik had de baas niet opnieuw een hand gegeven...’

‘Sorry’, zei ik, ‘maar ik heb u net een hand gegeven.’ Toen bleek dat het de eerste keer niet had gehoeven, maar dat je de baas pas een hand geeft als je aangenomen bent, ter bevestiging van je contract.

Mijn eerste baan was ‘driver’ (chauffeur) op een vrachtwagen en ik moest reclameborden vervoeren en ophangen. Bij weinig vervoer moest ik de borden ook schilderen. Daarna kreeg ik mijn tweede baan, die ik vervuld heb tot ik was ‘retired’ (gepensioneerd). In die periode was ik particulier chauffeur voor officieren en hooggeplaatste personen. Zo heb ik b.v. gereden voor Murdoch (krantenmagnaat), Henry Ford, de Prime Minister of Australia en Dolly Parton. Dit moest vaak gebeuren in smerige en onopvallende auto’s; dit om de horden fotografen af te schudden.

In 1953 ben ik getrouwd met Shirley Dickenson. We hebben twee zoons en een dochter. In 1957 ben ik voor de eerste keer voor vier maanden met mijn vrouw in Holland terug geweest om haar kennis te laten maken met mijn familie. In 1993, kwam ik voor de tweede keer terug naar Holland. Dit keer alleen, want mijn roots liggen in Holland en ik was toen nog in goede gezondheid om deze reis te maken. Zelfs na het overlijden van mijn ouders ben ik niet overgekomen. Mijn vrouw heeft haar roots in Australië en wilde nu niet meer mee. Zij spreekt ook helemaal geen Nederlands.

Nu, juni 1998, ben ik, denk ik, voor de laatste keer in Holland. Het is nu mede mogelijk gemaakt doordat ik vorig jaar een uitkering van f 1.000,- van de Nederlandse overheid heb ontvangen als erkenning voor bewezen diensten in Indië, evenals vele andere dienstplichtigen die meer dan twee jaar in dienst zijn geweest.

Net als in 1993 ben ik ook nu per vliegtuig overgekomen. De reis duurde 21 uur. Dat is een hele verbetering. Op de hele reis had ik helemaal geen last van jet-lag (aanpassing aan de tijd), maar toen ik de vorige keer terugvloog juist heel erg. Ik was heel erg in de war, you know. Misschien kwam het wel van alle nieuwe indrukken die ik toen had opgedaan. Ik ben benieuwd hoe dat dit keer gaat.

Toen ik in 1951 emigreerde, verliet ik een arm land zo vlak na de oorlog. Het valt me nu op dat er zo veel veranderd is. Mooie en betere woonhuizen en tuinen met veel bloemen; heel veel auto's. Maar toch wil ik hier niet blijven. De mensen zijn zo gehaast. Het is hier een heel andere wereld. Dat kan ik niet begrijpen. In al die jaren dat ik in Australië woon, heb ik nooit meer aan Nederland gedacht, maar nu ik hier ben, komen veel herinneringen van vroeger weer boven...’

<<

